

בגליון:

בדין בל יחל בהקדש במחשבה

פנינו הלכה מהגרמ"י ליפקוביץ

מצא מום עובר בארבעת ימי הביקור

קיצור דיני הקרבת חטאת העוף

ברכה על לבישת בגדי כהונה

אם יש חיוב להסתפג לאחר קידוש ידים ורגלים

האם מותר לכהן לזנוח כליה

ביסוד איסור זר לשורר וכשאינו לוי

מצות שירה בכל יום מן התורה

האם יש בגדים מיוחדים ללוויים

צורת עמידת הלוויים על הדוכן

הגליון מוקדש

לעילוי נשמת מרן

הגאון רבי מיכל יהודה
ליפקוביץ זצוק"ל

אשר תמך ועודד את מפעלי המכון
מראשית דרכו

נלב"ע כ"ו סיון תשע"א

ת.נ.צ.ב.ה.

הננו להודיע כי נפתח מוקד חדש
בביתר למכירת הספרים והדיסקים של המכון.

רח' חב"ד 11/27 טל' 053-3107566.

מידע על מוקדים נוספים

ברחבי הארץ: 052-7653813

עיונים בהלכה

הגאון רבי יעקב דוד אילן שליט"א מח"ס משא יד ד"ח

בדין בל יחל בהקדש במחשבה

תב הרמב"ם בהל' נדרים פ"ד ה"ח וז"ל וכשמ שהאב או הבעל מיפר נדרי איסור כן מיפר נדרי הקדשות הדומין לנדרי איסור, ומקור הר"מ הוא במדרש תדשא. ומבואר דגם נדרי הקדשות שייכי לפרשת נדרים. וכדברי הרמב"ם מבואר גם בתוס' ב"מ קד, א סוד"ה ה"ג, דמהני הפרת בעל לנדרי קרבנות אשתו עיי"ש.

אך יש לעיין מהו שסיים הר"מ "הדומין לנדרי איסור". ויש שכתב דאתי לאפוקי קדשי בדק הבית דנעשה ממון הקדש, ובזה לא מהני הפרה. ועוד דנו דאם אמר הרי זו הא לא הוא דומיא דנדרי איסור.

ונראה בדרך חדשה ובהקדם מש"כ רש"י בפ' אמור על הפסוק לפלא נדר או לנדבה [ויקרא כב - כא], וז"ל רש"י לפלא נדר להפריש בדבור, וצ"ע דהא הקדש חל במחשבה, ואמאי כתב רש"י להפריש בדבור. וכיו"ב כתב רש"י בפרשת בחוקותי על הפסוק כי יפליא בפרשת ערכין דהיינו בדבור.

ונראה דאף דבכל הקדש איכא זולת קדושת גבוה גם חיוב נדר, ולדעת הש"ם במנחות ד: בהשטות המקור לאיסור הנאה בק"ל הוא מבל יחל דברו, אכן נראה דדין נדרי הקדש שייך רק היכא דמקדיש בדבור דאיכא ביה תורת נדר, אבל בהקדש שחל במחשבה דנדרבה מקרא דכל נדיב לב עולות, הוי רבוי דאיכא חלות הקדש במחשבה, אבל דין נדרי הקדש ל"ש במחשבה, דדין נדר הוא דווקא בדבור, ככל נדרים דבעינן ביטוי שפתיים. ולפ"ז במקדיש במחשבה ה"נ ליכא לאו דבל יחל דברו כיון דלא שייך בזה תורת נדר, וכ"מ בשו"ת בית יצחק ח"ב יו"ד סימן עו אות ג, וסמך דבריו על דברי הריטב"א שבועות כו,ב שכתב להדיא גבי צדקה במחשבה דליכא בל תאחר דכתיב מוצא שפתיך, דה"נ אינו עובר בבל יחל דברו. [ובראשונים בחומש בפ' כי תצא עה"כ מוצא שפתיך מודגש שאם אמר בפיו, אך באור החיים שם כתב להדיא דגם במקדיש במחשבה עובר בבל תאחר עיי"ש].

וכן מצאתי מפורש במהר"י קורקוס על הרמב"ם מעה"ק פי"ד הי"ב וז"ל: עיי"ל דכי אמרינן דהוי הקדש [במחשבה] היינו לחייב אותו אבל לאו או בל תאחר אין בו אלא במוציא מפיו דלאו גבי הוציא בפיו הוא דכתיב עכ"ל. וע"ע בישועות מלכו שו"ת יו"ד סימן לט שכתב וז"ל: וגדולה מזו אני אומר דגם בנדרי הקדש שהוא בלב, מ"מ י"ל דאינו עובר על בל יחל דקרא כתיב לא יחל דברו, ונהי דבבל תאחר עובר, דבקרא דנדרי הקדש כתיב כי תדור נדר ונדרי הקדש הוא בלב כדגלי קרא דכל נדיב לב וכיון דהוא בלב עובר על בל תאחר, אבל על בל יחל דכתיב לא יחל דברו מאן לימא לן דעבר וכי. וראה עוד בשו"ת בנין ציון החדשות סימן סד, ובדברי הגרי"פ על הרס"ג סוף ל"ת קפב עמוד 412.

ונראה דזהו מש"כ רש"י בפ' אמור ובפ' בחוקותי לפלא נדר להפריש בדבור, היינו דדין נדר שישנו בהקדש ובערכין היינו דווקא בהקדש דאתי ע"י דבור

התודה והברכה

הננו להודות לכל התורמים והמסייעים בהצטרפות למכירה הסינית של
'זכנו' - עבור ישיבות בין הזמנים

"ממלכת כהנים - תורת הקרבנות" ברחבי הארץ.

זכות הלימוד והעסק בהלכות הקרבנות הנחשב כהקרבת קרבנות
בניהמ"ק יעמוד להם ולכל הנלוים אליהם לשפע רב המובטח למחזיקי
התורה ולחזות במהרה בבנין ציון וירושלים בביאת משיח צדקנו אמן.

משא"כ בהקדש במחשבה. ועי' רש"י חגיגה י. ד"הגמר בלבו להוציא בשפתיו שבועה נדר "או הקדש", וצ"ע דהרי הקדש חל במחשבה, ולהנ"ל י"ל דכוונת רש"י דבדינא דשמואל דמבטא שפתים איכא ו"מ גם להקדש, דדין נדר שבהקדש בעי מבטא שפתים וכמש"נ.

ומעתה נראה דמש"כ הרמב"ם דהאב מיפר "נדרי הקדש" של בתו הדומין לנדרי איסור, דייק הר"מ נדרי הקדש, היינו דדוקא בנדרי הקדש שיש בהקדשה גם דין נדר, והוא בהקדש בדבור, בזה דמי לכל נדר שיש בכח האב להפר נדרי בתו, אבל בהקדש במחשבה דליכא בל יחל דברו ואין בה דין נדר, ה"נ אין האב מיפר, דהוי מעשה הקדש גרידא ולא שייך לדין נדר שיהא בהם הפרה, דכל מה דהאב מיפר נדרי הקדש הוא משום דיש בה דין נדר, וזהו שכתב הר"מ "הדומין לנדרי איסור", היינו דדוקא בהקדש שיש בה דין נדר כנדרי איסור, וזהו הקדש בדבור, אבל בהקדש במחשבה ה"נ אין האב יכול להפר דלא שייך לפרשת נדרים. [וצריך להוסיף דהיכא דהקדישה בדבור, אף דההקדש יכול לחול מחמת מחשבתו להקדיש, מ"מ כבר כתב הטו"א בחגיגה דברוצה להקדיש או להפריש תרומה ע"י דבור אינו חל במחשבה. ואין להקשות דמ"מ בכל הקדש בדבור דהוי גם דין נדרי הקדש, מ"מ הא איכא גם חלות הקדש ואיך בזה יהני הפרת אב, אכן זה לק"מ דכיון דאיכא דין הפרה על החלות נדרי הקדש, תו פקע גם ההקדש, כמו דמהני שאלה על נדרי הקדש וממילא פוקע גם חלות הקדש].

לשכת הכהנים

לתועלת הציבור הננו להגיש רשימת טלפונים חלקית,

לקבלת מענה לבירורי הלכה שונים בעניני קדשים

תודתנו לרבנים הגאונים שליט"א שנעתרו להקדיש מזמנם

על מנת להשיב לבירורים בהלכה לפונים הרבים

בירורי הלכה בנושאים שונים: 02-5821039 [בצהרים] /03-6763243/

03-6189607/052-7159719/03-5708410

דיני עבודת התמיד ושבט: 054-8419046/08-9298507

לרבנים נוספים: 050-4134645

דיני קרבן פסח / דיני מעילה / דיני מעשר בהמה / דיני הוריות / דיני שגגות

(כריתות): 03-6194918 / דיני הקטרת הקרבן: 052-7655009

דיני עבודת יום הכיפורים: 03-6194918 / 052-7151287 / 052-7645853

דיני ארבע עבודות הקרבן: 054-8409631

דיני עבודת הקרבנות במועדים / איסורים ופסולים בקרבנות: 03-6183447

דיני קידוש ידיים ורגלים: 03-5780566 / דיני שבות במקדש: 052-7151287

הולכת איברים ומליחתם: 03-5706018 / דיני בגדי כהונה: 08-9298507

דיני פרועי ראש שתוי יין קרועי בגדים ומחוסרי בגדים / דיני שמירת המקדש / דיני

מחצית השקל תרומת הלשכה ותרומה חדשה: 054-8490091

עניני עבודת הלויים: 054-8450011 [לאחר 11 בלילה]

עניני תורת הור במקדש: 054-8449836

להצטרפות למערכת המשיבים בלשכת הכהנים או למסירת שמות רבנים המוכנים

לענות לבירורי ההלכה: 050-4134645

ג.ב. מטרת 'לשכת הכהנים' הינה אך ורק להגביר את בירורי ההלכה בעניני הקודש והמקדש,

ואין לראות בתשובות כפסיקת הלכה

ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש

דעת קדשים - מבוא להלכות סוגי הקרבנות. נערך ביד אמן על ידי הרה"ג רבי שלמה פלדמן שליט"א מח"ס שערי חכמה. 48 עמודים צבעוניים עם תמונות חיות של כל סוגי הקרבנות. ניתן להשיג אצל המחבר בטל': 02-5710718

קונטרס התמיד - הערות ומראי מקומות במסכת תמיד. נכתב בטוטו"ד על ידי לומדי כולל כהנים "יבנה המקדש" ב"ב. ניתן להשיג בטל': 054-8419046

ביאור הקרבנות הנאמרים קודם תפילת שחרית - ביאור עניני התמיד, הקטורת, סדר עבודת היום, הכיור ותרומת הדשן, בשפה ברורה ושווה לכל נפש. נערך על ידי ידידיו הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א. ניתן להשיג בטל': 050-4127284

זמני השיעורים בהלכות עבודת המקדש

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א

מתקיים אחת לשבועיים בימי שני בשעה 10.45 בערב בבנין שיבת "בית דוד" רח' בן זכאי 46 קומה א' ב"ב

***

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

מתקיים מדי שבוע בימי ראשון בשעה 10.30 בערב בביהמ"ד 'נחלת משה' (חדר צפוני) רח' מלצר 36 ב"ב

***

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע בשבת קודש בשעה 4.00 אחה"צ בביהכנ"ס תורה ותפילה רח' רבי יהודה הנשיא ברכפלד

***

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע בליל שישי בשעה 9.30 בביהמ"ד אהל יוסף רמות בעז"ו (קומה ב')

***

הקו לשמיעת שיעורי 'מכון תורת הקרבנות' בעניני עבודת בית המקדש בימי המועדים ובכל השנה

בקול הלשון: 03-6171111-1265

***

לפתיחת שיעורים נוספים בהלכות הקודש והמקדש ולהכנסת שיעורים למאגר: **050-4134645**

רשימת ספרים וחיבורים בהלכות הקודש והמקדש

שיצאו לאור בס"ד ע"י המכון

ספרי הלכה

אוצר דינים 'תורת הקרבנות' הלכות הבאת הקרבן / 'שער הקרבן' הלכות קרבן פסח

חוברות 'אוצר דינים תורת הקרבנות'

סדר עבודות התמיד ושבט ור"ח / הלכות הוריות / הלכות שגגות / הלכות מעשר בהמה / הלכות ארבע עבודות הקרבן / קרבנות מועדי השנה / קרבנות חג השבועות ושתי הלחם / קרבנות חודש / הלכות פרועי ראש שתוי יין קרועי בגדים ומחוסרי בגדים / הלכות מחצית השקל תרומת הלשכה ותרומה חדשה

קבצים תורניים אליבא דהלכתא

ארבעה קבצים בעניני מסכת זבחים / בעניני מסכת בכורות / בהלכות קרבן פסח ועניני מסכת כריתות

חיבורים בעניינים שונים

משמרת הקודש עמ"ס יומא / משמרת הקודש עמ"ס מנחות / סדר עבודות הקרבן בקצרה / סדר עשיית קרבן פסח בקצרה / ההנהגה באכילת קרבן פסח / מראי מקומות 'לשכת הכהנים' הלכות תמידין ומוספין [שתי חוברות מחולק ל-34 חוברות] / קובץ דינים השייכים לקדושת המקדש/ פתאום יבוא

דיסקים להמחשה

קרבן פסח א - מההבאה עד הצליה (עם הוצאת אימורין בכל הקרבנות) / ב - הכנת הקרבן לאכילה / ג - הדברים הנאכלים בקרבן / קרבן עולה (כולל הפשט וניתוח)

***

מוקד מכירות ראשי: **052-7653813**

דבריהם זכרונם

פניני הלכה בעניני קדשים ממדן הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל

הטעם דסתמא לשמה

בזבחים ב' ע"א סתמא לשמן הן עומדין. אין לפרש דהטעם משום שמאחר שהופרש לשם זה וחל עליו שם הזבח, לכך לא חסר כאן דין הלשמה בעבודת ההקרבה, דלכאורה מדברי התוס' בד"ה סתם אשה לא משמע כן, שכתבו בהא דמילת ארמאי כשר אף שאינו מכוון לשמה, משום דמילה נמי סתמא לשמה קיימא כמו בזבחים, הלכך סתמא כשר, ואם בזבחים הוא משום דכיון שהופרש לקרבן זה ויש עליו קדושת אותו קרבן, לכן העבודות נמשכין להיות לשמה, א"כ במילה לא שייך סברא זו, שהרי קודם שמל אין איזה דין של חלות מילה, אלא מוטל עליו לקיים מצות מילה, ואמאי נימא גם בכה"ג סתמא לשמה.

אלא מוכח מדבריהם דהביאור הוא מחמת זה לבד שהבהמה עומדת שיקריבו אותה לקרבן, וכיון שהמקריב יודע שזהו קרבן [כי אחרת היה נחשב למתעסק דפסול בקדשים כמבואר בחולין י"ג], ועושה עבודת הקרבן בדבר שצריך שיקריבוהו, זה גופא מחשיב את העבודות לעבודות של אותו קרבן. ומשום כך גם במילה, כיון שאותו אדם עומד שימולו אותו ויש חיוב לקיים בו מצות מילה, לכן כשמלין אותו בסתמא הרי זה שפיר מעשה של מצות מילה. [ולפי"ז יש לעיין במילת גר אם יהיה כשר ע"י ארמאי. וצ"ב ועיון].

(מנחת יהודה עניינים עמ' תריז)

אין שבות במקדש

כתב בשו"ת הריב"ש תשובה קס"ג, שכל מה שאמרו אין שבות במקדש "זהו בדברים שאסרו חכמים משום גזירה כגון שבות, משום דכהנים זריזים הם, וכההיא שבת י"ט ע"ב משלשלין הפסח בתנור וכו', אבל במה שאין איסורו משום גזירה אלא משום חשש איסור, אם לחולין צריך להחמיר כ"ש במוקדשין" עכ"ל.

והנה זה ברור שאין כוונת הריב"ש לומר דרק שבות שהוא משום גזירה לא גזרו במקדש, אבל מה שהוא תקנת חז"ל מצד עצמו נוהג אף במקדש, דהא מציונו הרבה איסורי דרבנן שהם מצד עצמם ואפ"ה לא גזרו במקדש, כההיא דעירובין ק"ב דאסרו חז"ל נגר הנגרר משום שהוא נראה כבונה, ואי"ז משום גזירה שמא יבואו לעבור על איסור בונה, ואפ"ה במקדש לא גזרו. וכן בשבת קכ"ג תוס' ד"ה לא סידור קנים, וכן בדף צ"ה ע"א תוד"ה שר"א, ובמעילה י"א רש"י ד"ה יצא לנחל קדרון לגבי מעילה דרבנן, וכן איסור מוקצה כההיא דפסחים דף ס"ד דפליגי אם מפשיטים ע"ג מקלות משום טלטול מוקצה.

וע"כ צ"ל דביאור כוונתו של הריב"ש הוא כך, דכל שהאיסור הוא גזירה שמא יעברו על איסור תורה מחלק הריב"ש שאם החשש שמא יעבור האדם עצמו, בזה אמרינן דכהנים זריזים הם ואין חוששין עליהם, אבל אם הגזירה שמא יבואו אחרים לידי איסור תורה, בזה גזרו אף במקדש, כנידון הריב"ש שם לענין בדיקת הריאה בקרבנות עיי"ש, אבל במה שרבנן אסרו מצד עצמו ודא שייך הכלל דאין שבות במקדש.

(שם עמ' תקצ)

דברים היוצאים מלב טהור

בחשיבות לימוד סדר קדשים אליבא דהלכתא

אם יבוא השואל וישאל למה יש להבין הלכה בסדר קדשים, והרי בעוונותינו הרבים טרם זכינו וטרם נבנה בית הבחירה, ועדיין לא זוכים אנו לקיים ולראות בעבודת הקרבנות.

אמנם כיון שלימוד סדר קדשים נחשב כמעשה ההקרבה עצמו, אם כן הרי נחשב הדבר כנוגע למעשה.

ולפיכך צריכים אנו לידע היטב את דקדוק ההלכה למעשה, לדעת היטב את המעשה אשר נעשה כמו בעת ההקרבה עצמה, שכן בעת שלומדים אנו עניינים אלו הרי זה כאילו עוסקים אנו בפועל ממש במעשה ההקרבה.

ענין זה שהלומד קדשים כאילו עוסק במעשה קדשים ממש, אינו ענין סגולי בעלמא כעין סגולות רבות הבאות ללא מקור וסיבה. מקור הדבר נמצא בגמ' בתענית כז: "אמר לו כבר תיקנתי להם סדר קרבנות בזמן שקוראים לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני ואני מוחל להם על כל עוונותיהם". הרי רואים אנו בחוש ובמוחש שאותו לימוד של סדר קדשים נושא בתוכו את הסגולה המועילה לקיום העולם כמעשה הקרבת הקרבנות ממש.

באותו ענין מלמדת אותנו הגמ' במנחות קי. "אמר רבי יצחק וכו' כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם". שוב מוצאים אנו בדברי חז"ל שלימוד סדר קדשים הינו כהקרבה ממש, ואם כן ברור איפוא שצריכים אנו לידע היטב ועל בוריים את הלכות ההקרבה באופן הנהיגי והברור ביותר.

[גליון פניני דעת במדבר ע"ו]

***

מתוך מכתב ברכה לספרי "תורת הקרבנות"

"דבר גדול עשו הרבנים עמלי התורה מאברכי הכוללים שליט"א שנתאגדו ללימוד בחבורה ולברר בעיון ובעמל ובדיבור חברים כדרכה של תורה עניני קדשים דיני הקרבנות וסדר הקרבתם וכו', ובלימוד זה כאילו זכו והקריבו הקרבנות, כמאמרם ז"ל עה"פ במלאכי ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי, בכל מקום ס"ד, אלא אלו תלמידי חכמים שעוסקים בהלכות עבודה, מעלה אני עליהם כאילו מקריבים ומגשישים לשמי. וכבר האריך הס"ק מן הגה"ק בעל החפץ חיים זי"ע בהקדמתו לספר ליקוטי הלכות בגודל המעלה של לימוד זה."

פדיון ספק בעל מום

רש להסתפק בהא דאין פדיון קדשים תמימים, אם הטעם הוא משום חומר הקדושה שחל בהם למזבח, או שהטעם רק מפני שהם ראויים להקרבה, ולכך אין יוצאים מידי מזבח לעולם. [א"ה: ואף בעל מום עובר כשיעבור מומו ייראה להקרבה, ורובע ונרבע וכו' דאין נפדין זהו משום שיש בהם פסול צדדי ולא נפסל גופם מהקרבה מחמת עצמם כמו במום]. ונפ"מ בקרבן שא"א להקריבו מחמת ספק בעל מום, דאם הטעם מפני חומר הקדושה, גם באינו ראוי להקרבה מחמת הספק, הרי יש ב מספק ג"כ קדושה חמורה, אבל אם הוא מפני שהוא ראוי למזבח, י"ל דהכא מספק אינו ראוי למזבח ויועיל לו הפדיון, וצ"ע כעת.

(שם עמ' תרכ)

בית יערי הלבנון תגובות לגליונות קודמים

נמצא מום עובר בארבעת ימי הביקור

הרה"ג רבי ג'מפל ל'פשיץ שליט"א - אנטווערפן

קבלתי את גליונכם החשוב, וראיתי שהג"ר איתמר גרבוז שליט"א הקשה על מש"כ החזו"א דאם היה בקרבן מום עובר בתוך ארבעת ימי הביקור אין זה קרבן מבוקר, והא תנן עירובין דף ק"ג חותכין יבלת במקדש, ומוכח שם שאם חותך את היבלת בערב פסח הקרבן כשר עכתו"ד. ותמוה למה לא הקשה בפשוטו מהמשנה דחותכין יבלת בשבת וכתב רש"י דמיירי בתמיד.

והנה עוד יש להקשות דהנה בסוכה דף מ"ב לגבי השוחט קרבן שאינו מבוקר בשבת כתבו התוס' ד"ה שאינו ז"ל, ואפילו אם נמצא תם חייב חטאת משום דטעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה. ועיין בכפות תמרים שכתב שהוא חידוש גדול לומר שגם אם נמצא תם יהא חייב, והרמב"ם חולק ע"ז עיי"ש. וגם בישועת מלכו בהגהותיו על הרמב"ם הל' ק"פ תמה על התוס'. ועיין בטו"א מגלה דף כ"א ודף כ"ט ובשו"ת תורת חסד או"ח סי' כ"ג האם ביקור מעכב.

וצ"ע לפי תוס' דס"ל שביקור מעכב, א"כ כשמצא יבלת בשבת בקרבן אמאי מותר לחתוך היבלת ולהקריב הקרבן, הא בפשוטו כשמצא בשבת היבלת מוכח שלא ביקר הקרבן מקודם דאם היה מבוקר הקרבן היה מוצא היבלת וחתכו, וא"כ כיון שלא ביקרו מקודם אסור להקריב הקרבן דלא היה ביקור.

והנראה בזה דהגמ' בעירובין הקשה על המשנה, ורמינהו הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום וחתית יבלתו אין דוחין וכו'. והקשה הצ"ח פסחים דף ס"ה ע"ב, מדוע לא תירצה הגמ' שבעירובין מדובר שנולדה היבלת היום ובמשנה בפסחים מדובר שנולדה היבלת מבעו"י, ולכן שם דוקא אסור לחותכה משום שיכול לעשות זאת מבעוד יום, אבל

כאן שנולדה היום ולא יכול לעשות זאת מבעו"י מותר לחותכה בשבת, עיי"ש מה שתירץ.

ובשו"ת שואל ומשיב מהדו"ק ח"ב סי' קמ"ו כתב שא"א ליישב המשנה בפסחים באופן שהיבלת נולדה בע"ש, שכיון שקרבן פסח צריך ביקור ארבעה ימים קודם ההקרבה, ודאי מדובר באופן שנולדה בשבת, שאל"כ הרי היו מוצאים מום זה בשעת הביקור והיו לוקחים אחר או חותכים את היבלת מקודם.

מבואר מדברי השו"מ דהגמ' בעירובין ופסחים מיירי שהיבלת נולדה בשבת, וגם מהצל"ח מבואר שבעצם היה יכול לאוקמי דהגמ' בעירובין שנולד היבלת בשבת ורק מטעם אחרנא לא העמיד כן עיי"ש, וכן מוכרחין לבאר לפי החזו"א בתוס' בסוכה, ובכה"ג נראה דאין חסרון של ביקור, דהיסוד של חיוב ביקור מבואר בפי"ה"מ ערכין דף י"ג ז"ל מבוקרים ר"ל שבקרו אותן ופשפשו במומין להכין אותן לשחיטה, וכ"כ רש"י במנחות דף מ"ט, ומבואר דהגדר של ביקור הוא לחפש אם יש בו מומין. [ועוד יש גדר של ביקור להבדילו מבהמת חולין ולהזמין ולהכין אותו לקרבן, והארכתי בזה בספרי פלגי מים ערכין דף י"ג ואכמ"ל].

ולפי"ז נראה דאם קיים חובת ביקור ארבעה ימים ונולד אח"כ מום עובר לפני השחיטה וחתכו הקרבן כשר, ואין כאן חסרון של ביקור דהא קיים החובה של ביקור, ובפרט לפי המבואר ברש"י ערכין דף י"ג ע"א ד"ה ארבעה ימים בלישנא בתרא, שד' ימי הביקור הם חוץ מיום השחיטה, וכ"כ הרמב"ם בפי"ה"מ שם, וכ"כ רש"י מנחות דף מ"ט ע"ב ד"ה מבוקרים. ומש"כ החזו"א שאם מצא מום עובר אין הקרבן מבוקר, מיירי באמצע ד' ימי הביקור ומשום דבעינן שלא יהא בו מום ד' ימים קודם שחיטתו, אבל הסוגיא בעירובין ופסחים דמבואר דהקרבן כשר לפי התוס' בסוכה מוכרחין לומר דהמום נולד אחר ד' ימי הביקור לפני השחיטה ולכן אין חסרון של ביקור.

***

הלכות שחיטת קדשים מפי יהושע מפי מרע"ה

דבקדשים צריך סודר מיוחד כמו שכתוב 'בגדים שמשמש למזוג כוס אל ישתמש בעבודה'.

[ועיין בהגהות רמ"א שבמרדכי שביאר דהכוונה סודר על ראשו. ואולם בזאת ליהודה הלכות שחיטה כתב לביאור זה, שבלי סודר הרי זה ראייה שאינו נשוי (כדאיתא בקידושין כ"ט); ומי שאינו נשוי אינו עובד עבודה (כמ"ש בזוהר פר' שמיני), ולא הניחו לשחוט רק לראויין לעבודה (כתוס' קידושין עו:)].

ד. בכנה"ג שם (יו"ד א' הגה"ט נ') הוכיח מהלשון פיגול שנאמר רק בקדשים.

ה. עוד יש להוכיח ממש"כ שהיה עליה ש"ז ושכח ושחט. ומהו שכח? ע"כ ששחט ונכנס לעזרה כשהוא בע"ק, וטמא מותר רק בסכין ארוכה, וכן ביאר בדמשק אליעזר שם.

ו. עוד ראייה ממש"כ דין עוף, ולמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה הרי אין שחיטה, וע"כ כוונתו על מליקה בקדשים, או על עוף בבמה (קודם שהוקם המשכן) לדעות שהוא בשחיטה (עי' זכר יצחק סי' ל"ג ומשנת חיים ריש במדבר).

ז. ממה שכתב לא ישחוט נער פחות מבן י"ה. וי"ל שהטעם משום שצריך ללמוד הלכות המקדש חמש שנים.

ח. ממה שכתב שיכור לא ישחוט, והוכיח בדמשק אליעזר שם ששיכור שייך רק בקדשים כמש"כ שם.

ט. מה שכתב שזקן יותר מבן פ' לא ישחוט, יש מוכיחים מעלי שחיפש אחר כהן לשחוט ולא שחט מעצמו, ומשמע שנהגו מזמן יהושע ואילך דברים אלו בשחיטת קדשים.

במרדכי ריש חולין (תקע"א) מביא שלשה עשר הלכות שחיטה מאלדד הדני.

והובאו דבריו בעשרות ראשונים ואחרונים, [עיין ספר "ראומה" ליקוטי ראשונים על הלכות שחיטה. ואולי אלו הם הלכות א"י שהובאו בתוס' ורא"ש ריש חולין, ותוס' זבחים ריש פ"ג].

וכן מובא ברמ"א יו"ד סי' א' סעיפים ה' ח' י' ועוד, ובפוסקים שם האריכו בזה.

וכבר תמהו בראשונים והאחרונים על דינים מחודשים אלו, ונדחקו ליישב בכמה וכמה אופנים ואכמ"ל.

אכן באגור ריש הלכות שחיטה (אלף סי"ב) צידד לומר שכל זה הם חומרות שהנהיגו בקדשים.

והובאו דברי האגור בהגהות חש"ל על המרדכי בחולין שם, ודמשק אליעזר ריש חולין (אות ה'), כנה"ג יו"ד א' הגהות הטור אות נ' נ"ד והגהות ב"י אות ו' (והכנה"ג הובא בדרכי תשובה שם אות ר"א), שו"ת בית שער יו"ד כ"ב, משנה"ל ח"ה פ"ט.

ויתכן להביא לזה תשע ראיות:

א. האגור הוכיח ממש"כ כל הזובח לה' וכו', וזהו על דרך הפסוק "זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו".

ב. הדמשק אליעזר שם הוכיח מהדין (שהובא במרדכי) שישחט כשפניו אל הקודש למקום תפילה. והיינו בקדשי קדשים ששוחט בצפון יהו פניו להיכל [וכמשנ"ת במשנה בתמיד].

ג. עוד ביאר בזה הדמשק אליעזר מש"כ שהשוחט בלי סודר פיגול,

קיצור דיני הקרבת חטאת העוף

להלכה ולא למעשה

א. הכנות למליקה

מקום הזאת חטאת העוף: קיר המזבח¹, למטה מחוט הסיקרא², בקרן דרומית מערבית³.

ולכתחילה גם המליקה בקרן דרומית מערבית, סמוך למקום ההזאה⁴.

הכהן לוקח את העוף והולך למקום המליקה⁵ ועומד בארץ מול הקרן⁶. ועי' הערה⁷.

אוחז את העוף בידו הימנית⁸, וי"א שאוחז בשמאל⁹.

מניח את העוף על גב ידו מבחוץ¹⁰ (ראשו לצד האגודל וזנבו לצד הזרת), תופס הרגליים בין זרת לקמיצה והכנפיים בין אמה לאצבע¹¹.

ומותח הצואר (לתוך כף ידו) על רוחב הפנימי של אצבע ואמה¹², ותופס את הצואר באצבעות אלו¹³.

אומר¹⁴ (או מכוון) שמולק לשם חטאת, ושהזאת הדם (והמיצוי)¹⁵ יהיה לשם הבעלים¹⁶ [ולשם חטא¹⁷].

ומברך¹⁸ אשר קדשנו בקדושתו של אהרן¹⁹ וצונו על המליקה²⁰.

ב. מליקה

המליקה בצואר, מאחורי הראש מתחת העורף²¹ ("מול ערפו"), כנגד כל המקום שכשר לשחיטה²².

המליקה דוקא ביד ימין²³, וביד עצמה ולא בסכין²⁴.

קוצץ ויורד בצפרנו הקצרה²⁵ והמחודדת²⁶, וי"א שלכתחילה יחתוך

1 ויקרא ה' ט'

2 משנה בריש קנים, וילפי' בזבחים סד: מוהנשאר בדם וגו'.

3 משנה בזבחים סג, וילפי' בגמ' שם (סג) מהגשת מנחה.

4 ראב"ד ריש קנים כדי שלא יתפזר הדם. וכן ביאר הרדב"ז ברמב"ם מעשה"ק ז' ו', שמצווה למלוך בקרן זו, וכי"כ בט"ק וזבח תודה זבחים סג: ובתפא"י (אות ז'). אמנם הגרי"ז מנחות ב: למד ברמב"ם שמעיקר הדין צריך למלוך בקרן זו ע"ש.

5 יש לעיין אם צריך ללכת לקרן (דרומית מערבית) דרך ימין המזבח או אפשר משמאל. ואם צריך ימין מה הדין באופן שדרך שמאל יותר קצר.

6 ואפשר שיצדד גופו כדי שלא יהיה אחוריו להיכל, (עי' רמב"ם ביהב"ח ז' ד') וצ"ע.

7 ברמב"ם מעשה"ק ז' ט' משמע שצריך למלוך במזבח (לעיוכבא), ע"ש בק"ס ובאחרונים. ולפי"ז לכאן צריך שהעוף יהיה על אויר היסוד בזמן המליקה. וצ"ע.

8 ש"מ זבחים סד: אות י"ד, ומלאכת שלמה (במשניות) שם בשם ר"פ, ומקד"ד כ"ח ד'.

9 פיה"מ במשנה שם וברע"ב ותפא"י.

10 רמב"ם מעשה"ק ז' ח', וליקוטי הלכות זבחים סד:

11 רש"י זבחים סד: ד"ה אווז (לדעת רב). אמנם בברכה"ז כתב שהכנפיים בין קמיצה לאמה, וכן משמע בח"י.

12 ולפי הברכה"ז וח"י על רוחב החיצון של אמה ואצבע.

13 מאירי חולין לב. ד"ה והו.

14 נחלקו הפוסקים אם צריך אמירה או אפשר במחשבה, לכן לכתחילה יאמר.

15 צ"ע לדעת הרמב"ם (מעשה"ק ז' ז') שיציצו מערב אצבעים צריך לכוון בו לשם הבעלים.

16 לכאן לכתחילה צריך לדעת מי הבעלים ולכוון לשמו, ובדיעבד אפשר לכוון לשם מי שהוא.

17 לכאן בחטאת העוף של מחוסרי כפרה שאינו בא על חטא אין צריך לכוון לשם חטא.

18 והנה יש שכתבו לכוון גם לניחוח ולהשם. וצ"ע דמציונו כן רק בהקטרה (בזבחים מו) ובחטאת העוף אין הקטרה.

19 כמו כל העבודות שמברכים, ע' משל"מ ריש מעשה"ק.

20 כיון שצריך דוקא כהן.

21 צ"ע אם מברכים על המליקה או למלוך את החטאת.

22 העורף הוא גובה אחורי הראש (מול הפנים), ובצואר מתחת הוא מול ערפו, ע' חולין יט:.

23 חולין כ. והיינו מטבעת הגדולה עד גג הזפק, ע' יו"ד סימן ס' סעיף ב' ובש"ך סק"ד.

24 חולין כא: וככל העבודות שצריך ימין.

25 זבחים סה, רמב"ם מעשה"ק ו' כ"ג.

26 לשון המאירי חולין יט: וקצרה כוונתו צרה שיוכל לחתוך רק את העצם (והסימון) בלי רוב הבשר שמיסביב ע"ש.

27 המאירי שם. והנה ברדב"ז ח"א רנ"ד כתב שפגימה בצפורן כשר (ויל"ע אם זה מוסכם), ולפי"ז מש"כ המאירי מחודדת לא לאפוקי פגימה אלא רק כדי שיוכל לחתוך, או כדי שלא יהיה שהייה [וכשיתנו לקמן ששהייה פוסלת במליקה].

בהולכה והבאה כמו בשחיטה²⁷.

וחותך לפי סדר זה²⁸:

חוט השדרה (שעובר בתוך המפרקת).

מפרקת (עצמות הגרון, ומנתק בין העצמות²⁹).

סימן אחד³⁰ (כולו³¹, ובדיעבד רובו).

רוב בשר³² (שסביב המפרקת).

יהר מאד לא לחתוך רוב הבשר קודם הסימן³³, ולא לחתוך את הסימן השני כלל³⁴.

וכן לא לשהות³⁵ (אפי' מעט³⁶) עד גמר המליקה³⁷.

ג. הזאה

מיד בגמר המליקה יזה כדי שלא ייאבד הדם.

יאחז גוף העוף ביד ימינו³⁸, וי"א שיאחז גם בראש העוף³⁹.

מכוון לשם חטאת ולשם הבעלים [ולשם חטא⁴⁰]

ומברך.

מעלה ומוריד בכח והדם ניתז מעצמו למזבח⁴¹.

צריך שהדם יגיע לזוית (-חוד) קרן דרומית מערבית⁴².

בדיעבד אם הדם הגיע למקום אחר במזבח למטה מחוט הסיקרא, נחלקו האחרונים האם כשר⁴³.

ואם הגיע למעלה מהחוט פסול⁴⁴.

27 רש"י חולין כ. ד"ה כ"ש, וברמב"ן רשב"א וריטב"א שם, וכ"כ ביש"ש שם סי' מ"ב, ומנ"ח קט"ו כ"ז. וכן דייקו הראש יוסף (כא). ובדו"ח לרע"א ברמב"ם מעשה"ק ו' כ"ג.

28 ויש להסתפק אם המצווה בהולכה והבאה רק בחתיכת הסימן, או גם במפרקת והרוב בשר. אבל במאירי כתב שעיקר המצווה בדריסה, וכ"כ ברדב"ז ח"א רנ"ד.

29 כמש"כ בברייתא זבחים סה: וחולין כא.

30 חומר בקודש (תפא"י בהקדמה לקדשים) פ"ו אות ז'.

31 כן דעת רש"י חולין כא: ומאירי יט: ורוב הראשונים שבחטאת העוף מולק רק סימן אחד, ואם יחתוך ב' סימנים עובר לאו דלא יבדיל ופוסל הקרבן. וכן פסק ביש"ש חולין פ"ק סי' מ"ב, ובליקוטי הלכות זבחים סד: ע"ש שהאריכו.

32 דעת הרמב"ם מעשה"ק ז' ו' שמוותר לחתוך ב' סימנים, ולא יבדיל היינו לא להפריד לגמרי גם את העור (ומעוט בשר).

33 כמו בחולין שמצווה בכל הסימן, ע' רש"י חולין כא: ד"ה ואינו מבדיל, וש"ע יו"ד כ"א א'.

34 ברייתא חולין כא. ובראשונים שם, ובליקוטי הלכות זבחים סד: ובזבחים סה: יש מ"ד שמעב. אמנם הרמב"ם השמיט דין זה, וע' לח"מ מעשה"ק ו' כג ובמפרשים.

35 שנעשית נבילה ונפסלת קודם מליקת הסימן, כמבואר בחולין שם, וברמב"ם שם, ורש"י זבחים סה: ד"ה בלא.

36 שאם יחתוך הרי הבדיל (לרש"י ופוסקים הנ"ל הערה 24) ונפסל. ואם חתך רק רוב הסימן צ"ע אם נפסל [כיון שבעולה צריך סימן שלם]. ובמיעוט סימן לכאן לא נפסל.

37 בחי' הר"ן ומאירי חולין כ. כתבו ששהייה פוסלת במליקה. וברדב"ז ח"א רנ"ד וחי' דושי רע"א בחולין שם כתבו שפוסל ששהייה גם בין חתיכת המפרקת לסימן. אבל ברשב"א בחולין שם כתב ששהייה לא פוסלת.

38 ששיעורו שהיה כשיעור מליקה (ע' ביה"ל ח"ב י"ב ג'), וע' ש"ע יו"ד כ"ג ב' וברמ"א.

39 דאפשר ששהייה פוסלת גם בין חתיכת הסימן לרוב בשר, וכן בחתיכת הרוב בשר. ועי' חזו"א יו"ד י"ז.

40 כמו כל העבודות שצריך ימין. ולכאן יכול להשאיר את העוף על גב ידו כמו בזמן המליקה ומיד להזות.

41 פ"י הרד"ה ריש קנים, כדי שלא יתנתק הראש מהגוף ואינו דרך כבוד, וגם נראה שעובר על לא יבדיל. אבל ברש"י חולין ריש כב. מבואר שאין צריך לאחוז את הראש.

42 עי' הערה 17.

43 רש"י מנחות סוף ב: ובויקרא ה' ט'.

44 דילפי' בזבחים סג: מהגשת מנחה. וכן משמע בתו"ט שם, ובליקו"ה (בתורת הקדשים ש').

45 וצ"ע ברמב"ם מעשה"ק ז' ו' שכתב קרן דרומית מערבית ולא כתב בחוד הקרן, כמו שכתב בהגשה.

46 דעת השפ"א זבחים סג: וזבח תודה שם וערוה"ש סימן ע"ז י"ג שקרן דרומית מערבית לא מעכב. אבל בצ"ק וח"י בזבחים שם כתבו שמעכב, והטעם עי' בטהרת הקודש ולדעות שמעכב האם הבעלים נתכפרו, לכאן תלוי בדעות שבהערה הסמוכה.

47 כמש"כ במשנה זבחים סו. וע"ש בתוס' ד"ה למעלה שהבשר פסול אבל הבעלים נתכפרו, והובא בתו"ט ותפא"י. אבל בש"מ אות כ"ה כתב שפסול לגמרי, וכן משמע ברמב"ם פיה"מ ובפסוה"מ פ"ז ה' ו' (וכמש"כ בזבח תודה זבחים כו: סוד"ה אבל).

ד. מיצוי

מיד אחר ההזאה עושה מיצוי בדם שנשאר.¹
בצורת המיצוי נחלקו הראשונים:
דעת רש"י² שדוחק את מקום המליקה בקיר המזבח³, והדם מתמצה ויורד מהקיר ליסוד.

דעת תוס'⁴ שלא דוחקים לקיר המזבח, אלא אחרי ההזאה הדם מטפטף מאליו מהעוף ליסוד⁵. [ואולי צריך לעשות מעשה להפוך את העוף או לסחוט מעט שיצא דם].

עוד נחלקו (לשיטתם) שלרש"י צריך למצות את כל הדם שבעוף, ולתוס' מספיק מעט דם⁶.

נחלקו הראשונים האם מיצוי מעכב⁷. המיצוי צריך להיות למטה מחוט הסיקרא⁸. וצ"ע האם צריך בחודה של קרן דרומית מערבית כמו ההזאה⁹.

אחרי המיצוי יכול להניחה מפרכסת ליד המזבח (עד שתמות)¹⁰.

ה. אכילה

הבשר נאכל לכהנים¹¹ זכרים בעזרה, ביום ולילה עד חצות¹².

ומתחלק בשווה כל עוף לכל כהני בית אב של אותו יום¹³.

פרטי הדברים הנאכלים בחטאת העוף:

- 1 ויקרא ה' ט'.
- 2 זבחים סד: במשנה, וכן ברע"ב ובתפא"י שם. ובראב"ד בתו"כ (ויקרא חובה פרק י"ח ח').
- 3 יזהר לא לדחוק את הזפק שלא יצא המאכל הכנוס על בו המזבח.
- 4 זבחים סה. ד"ה כמו.
- 5 כמו שביאר בזבח תודה שם ד"ה ונמצה. והוכיח כן ברמב"ם ובגמ' וכ"כ באבה"א ב"מ ג' ט' ומעשה"ק ז' ז' (ד"ה אכן) בדעת הרמב"ם.
- 6 ולפי"ז הדם מגיע מיד ליסוד, וכן נקט בחזו"א זבחים י"ב ב' ע"ש.
- 7 כן כתב בזבח תודה שם.
- 8 דעת הראב"ד ורא"ש ריש קנים שמיצוי לא מעכב. ודעת הרמב"ם מעשה"ק ז' ז' שמיצוי מעכב. והובאו ב' הדעות בליקוטי הלכות זבחים סד. ומעילה ח'.
- 9 ובדיעבד אם מיצה למעלה, ע"י זבחים סוף סג: שתלוי אם מיצוי מעכב.
- 10 דשמא זה חלק מההזאה, ובפרט לדעת הרמב"ם שמיצוי מעכב. וברש"י זבחים ריש סד. מוכח שגם המיצוי בקרן, אך י"ל שרש"י לשיטתו שהמיצוי נוגע במזבח, אבל לדעות שהמיצוי לא בקיר אלא ביסוד אין ראייה.
- 11 ע"י רש"י סוכה מב. ד"ה אומר.
- 12 משנה זבחים סג:.
- 13 כמו קדשי קדשים.
- 14 כמש"כ בקידושין נג. שאין חולקין קרבן כנגד קרבן.

בשר – כולל כל בשר העוף שבגוף (כולל איברי הפנים וגידיהם) ובשר שבראש¹⁴. ואף הרגלים.

אבל הבשר שבחרטום העליון (חיק) אינו עומד לאכילה ואין בו חיוב ורק מצוה קיומית¹⁵, וכן העצם האחרונה שבכנף העוף וקצה הזנב למרות שבשר הם. מעט בשר הנשאר בין הצלעות ע"י הערה¹⁶.

סחוסים – כל סחוסי העוף ראויים לאכילה ע"י מעט בישול. (אך לכאו' אין חיוב לבשלם בשביל לאוכלם)¹⁷.

צפרניים – ראש הצפרניים המובלעים בבשר במקום שאם חותכים יצא דם, הרי הם בתורת אכילה, אך אינם בחיוב אכילה כיון שהם רק טפלים לבשר¹⁸.

עור – כל עור העוף דינו כבשר גמור¹⁹.

מוראה (זפק) – אין חיוב לאוכלה²⁰, ואם אוכל מקיים מצוה²¹. וי"א שאסורה בהנאה²².

הכשרותו – יש לנקב את קרומי המח²³. וכן לנקב את מזרקי הצואר²⁴, וחוטי הצואר²⁵. [ולמרות שבחולין הם מוצאים לגמרי, בקדשים עושים כעיקר הדין כדי לקיים בהם מצות אכילה], וקרום העליון של הביצים²⁶. לדעת השו"ע צריך לחתוך תחת הכנף בראשו או בסופו כדי לנקב חוט הדם. ובצליה האם צריך, ע"י שו"ע ורמ"א יו"ד ס"ה א'.

- 14 כדמוכח במשנה טהרות פ"א מ"ב.
- 15 כעין מש"כ בחזו"א זבחים ס"א סק"ו (מתוס' פסחים פג: ד"ה אי), ועי"ש עוד לענין שריפתן כוונת והובא דעות האחרונים בזה בחוברת 'ההנהגה באכילת הקרבן'.
- 16 בתוס' זבחים פו. ד"ה ופליגא) כתבו שבשר שעל העצמות נזרקין, וזו כוונת המשנה (תרומות פ"א) שעצמות הקדשים נזרקין. אכן בירושלמי שם פירשו את המשנה לגבי סחוסים, ולפ"ז בבשר גמור אין לנו מקור משם. וצ"ע.
- 17 כנראה מן הירושלמי הנ"ל.
- 18 וכנ"ל הערה 59.
- 19 ע"י בתוס' חולין עז. דעור בהמה ששלחו הוי כבשר לענין אכילת קרבן, וכ"ש הכא.
- 20 ע"י רש"י זבחים לה. ד"ה מוראה שאין דרך לאוכלה, ויש אוכלים. וכן בש"מ שם.
- 21 אות ט'. וכן בראב"ד בתו"כ (ויקרא נדבה ט' א') כתב שאם ירצה הכהן יאכל, משמע שאין חיוב. כך משמע בראב"ד שם. וכמו בשר שאינו עומד לאכילה (כנ"ל הערה 59).
- 22 רמב"ם מעילה ב' ו', ובאחרונים תמהו על זה מכמה מקומות, ע"ש מהריק"ו וספ"ה מ.
- 23 יו"ד ס"ה א'.
- 24 שם.
- 25 יו"ד כ"ב ב', אמנם בקדשים שהראש מופרד מהגוף יתכן שאין צריך חיתוך בורידים, ע"ש בפוסקים.
- 26 יו"ד ס"ה ד'.

גפן של זהב
תמיהות וקושיות בהלכה

מעשה מצוה, ונפ"מ לכל כהן העובד במקדש שמצוה ללבוש ע"י אחר כמבואר בתמיד, האם יברך.
***

אם יש חיוב להסתפג לאחר קידוש יו"ר
הרה"ג רבי אליהו קסלר שליט"א

המל"מ בפ"ב מהל עבודת יוה"כ כתב לגבי הא דתנן יומא לא ב זהכהג היה מסתפג אחר הטבילות של יוה"כ, שמדברי הרמב"ם נראה שהיו חיוב ממש, וכתב הטעם משום חציצה ומשום דלגבי בגדי מצוינו שיש חומרא בחציצתן משאר מקומות דאפילו רוח חוצץ וכדאיתא בגמ' זבחים י"ט א'.
והעירני הרב דוב רוזנבורג שיחיי דאם כן למה לא נזכר שכל כהן לאחר שמקדש ידיו ורגליו צריך להסתפג משום חציצה בין רגליו לרצפה, שהוא נלמד מחציצה של בגדי כמבואר בזבחים כ"ד א' ובתוס' שם. וגם אצל כהן נזכר רק שמסתפג אחר הטבילה אבל לא אחר קידוש יו"ר.
וכן לפי השיטות שרוחץ בידי ורגליו במקום בגדיו, היינו בידי למעלה מן הפרק, וברגליו עד הברכים, אם כן יהא צריך לנגב בשרו שם, כדי שלא יהיו המים חוצצין בין בשרו לבגדיו.
***

ברכה על לבישת בגדי כהונה

הרה"ג רבי אליהו קסלר שליט"א

יש לעיין אם כהן הלבוש בגדי כהונה מברך עליהם אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו ללבוש בגדי כהונה, כשם שמצינו שמברכים על קידוש ידים ורגלים.

ולכאורה היה מקום לתלות דבר זה במחלוקת הרמב"ם והרמב"ן בסה"מ אם מצות לבישת בגדי כהונה נמנית למצוה, לדעת הרמב"ם חשיבא למצוה, ואילו לרמב"ן לא הוא אלא הכשר עבודה.

ואמנם גם לדעת הרמב"ן דלא חשיבא מצוה, עדיין יש לומר שמברכים עליה, שהרי מצות השחיטה לדעת הראב"ד (בהשגות למנין הקצר) אינה נמנית למצוה כיון שהיא באה רק להתיר באכילה, ומ"מ הויה מצוה שמברכים עליה.

ואת"ל דמברך, יש לעיין אימתי מברך, דהרי אסור לברך כשהוא ערום, האם מברך אחר לבישת המכנסים, או שמא מברך בזמן שהוא לבוש בכל הבגדים.

ועוד יש לעורר בזימי המילואים כשמשוה רבינו הלביש לאהרן ובניו, אם נימא דמברכין, האם באופן שהלבישום גם כן בירכו, או שמא ליכא בזה

יסוד המזבח נידונים יסודיים בהלכה

האם מותר לכהן לתרום כליה

הרה"ג רבי יוסף ניסים כהן שליט"א

ש להסתפק האם מותר לכהן לתרום אחת מכליותיו, ויסוד הנידון הוא האם נעשה בכך בעל מום, שהרי לכאורה אם נעשה בכך בעל מום אסור לו לתרום, שאסור לכהן לעשות את עצמו בעל מום ולפסול אותו מעבודת בית המקדש שיבנה במהרה בימינו, כדמוכח בקידושין (כא, ב) דאמרינן אין עבד עברי נרצע מפני שנעשה בעל מום, ומקשה הגמ' ויעשה בעל מום, ומשמע מדברי רש"י שם שדוקא מפני שיש מצוה ברציעה אין בזה איסור, אבל בלא זה אסור. ויעויין בשיירי קרבן לבעל קרבן העדה קידושין (פ"א דף יא, ב) שכתב דאסור להעשות בעל מום, עש"ה.

ומצאתי בשו"ת שואל ומשיב (מהדורא קמא ח"ג סי' טז) שהוכיח גם כן מדברי רש"י הנ"ל דדוקא באופן שיש מצוה מותר לו להעשות בעל מום, אבל בלא"ה לא. אולם יעוי' במסקנתו שם שכתב להתיר בזה"ז משום דיסוד איסור הטלת מום הוא משום קדושת הכהן, וכהן בזה"ז שאינו ראוי לעבודה כיון שנחרב הבית, כל קדושתו היא מדרבנן, ונמצא דמצות וקדשתו בו היא רק מדרבנן לכו"ע, ומותר לעשות בו מום ודוקא בזמן הבית היה אסור, עכ"ד. וצ"ע בטעם זה מכמה טעמים, חדא דמנ"ל דכל וקדשתו בזה"ז הוא מדרבנן, ומשמעות האחרונים דגם בזה"ז הוא מן התורה, ובמקו"א הארכתי בזה בס"ד. גם יל"ע מנ"ל דתליא בוקדשתו, ובדברי השיירי קרבן הנ"ל מבואר דגם בזה"ז יש איסור זה.

עוד כתב בשו"מ שם שיש להוכיח כן מהרא"ש והרמב"ן שהשמיטו דיני מומים באדם בזה"ז, ואי נימא דנוהג שאסור לעשות בכהן מום, קשה דהיה להם לבאר דיניהם, וע"כ שאין נוהג עכ"ד. ויל"ע בזה די"ל שכיון שאין עיקר דיניהם נוהג לעבודה, מה שנפק"מ לענין להטיל מום הוא לא שכיה, שאין זה דומה למום בבכור בהמה שאז מרויח שמותר באכילה ודו"ק. וכן מצינו כמה דינים כיו"ב שהשמיטו.

וע"ע בשו"ת חבלים בנעימים (ח"ה יו"ד סי' כ"ג) שנשאל אם מותר לכהן לעשות עצמו בעל מום לרפאות את עצמו, והעלה שודאי מותר, ואין בזה שום חשש חדא דבזה"ז לעשות מום הוא רק מדרבנן ולרפואה שרי, עי"ש היטב. וע"ע בב"י (אה"ע סי' ו) בשם גאון שמותר לעשות כהן בעל מום לצורך עי"ש.

ומחמת זה יש לברר האם כהן נעשה בעל מום בחסרון כליה, ונפק"מ עכ"פ אם יש מעלה להעדיף ישראל ממנו היכא דאפשר.

והנה בהמה שחסר לה כליה הרי היא פסולה להקרבה כמבואר בבכורות דף ל"ט ע"א וברמב"ם (פ"ב מאיסור"מ הי"א), ועיי"ש שכתב "לא מפני שהיא בעלת מום, שאין חסרון שבפנים מום, אלא מפני שאין מקריבין חסר כלל שנאמר תמימים יהיו לכם" עכ"ל. ומבואר בדברי הרמב"ם שאין חסרון כליה מום, ומ"מ בהמה זו פסולה למזבח כיון שחסר פסול.

והנה מקור הדין שחסרון אבר בפנים אינו מום, מבואר בבכורות (לז, א) דאמרינן כלל ופרט וכלל, מה הפרט פסח ועור הוא מום שבגלוי, ואין חזרין אף כל מום שבגלוי ואין חזרין, עי"ש. ועי' בתוס' בבכורות (מג, א ד"ה למה לי) שכתבו דגם באדם אין נפסל אלא מום שבגלוי עי"ש. ומעתה יש לדון בכהן שחסר כליה, דהנה מדין מום אי אפשר לפסולו כיון שהוא מום שבסתר, ומ"מ הוא חסר אבר, ובבהמה כהאי גוונא פסולה מדין תמימים, ויש לברר האם גם בכהן יש דין תמים.

ובאמת הדין מפורש ברמב"ם (פ"ו מהלכות ביאת מקדש ה"ז) שכתב וז"ל: אין פוסל באדם אלא מומין שבגלוי אבל מומין שבחלל הגוף כגון שניטל כולייתו של אדם או טחול שלו וכו' עבודתו כשרה שנאמר שבר רגל או שבר יד, מה אלו בגלוי אף כל שבגלוי עכ"ל. מבואר להדיא מדברי הרמב"ם שאדם שהוא חסר כליה כשר לעבודה, מדין זה שנתבאר דדוקא מום שבגלוי הוא מום ולא שבסתר. ומתבאר מזה שאין פסול בחסר אבר באדם מדין תמים דדין זה נאמר רק בבהמה, ויל"ע בהא דתנן בבכורות (מה, ב) אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו, טריפה וכו', ולמה לא נמנה גם חילוק זה דמחוסר אבר בפנים דבהמה פסולה ובאדם כשר, ושמא תנא ושייר, וצל"ת.

ולכאורה נמצא לפי"ז שמותר לכהן לתרום את כלייתו, אולם יש לדון בזה מדיוק לשון הרמב"ם "עבודתו כשרה" דמשמע לכאורה דרק בדיעבד כשרה, וכן כתב במעשה וקח (שם) שכיון שאינו שווה בזרעו של אהרן לכתחילה אינו יכול לעבוד עי"ש, וצ"ע האם יש איסור לכהן לגרום לכך שעבודתו לא תהיה כשרה לכתחילה, ולא מצאתי מי שעמד בזה, ומסברא נראה שלכתחילה בודאי שאין נכון לעשות את עצמו שלא יהיה ראוי לעבודה עכ"פ לענין לכתחילה, וא"כ אין לכהן לתרום את כלייתו, אולם כאשר יש שיקול למנוע פיקוח נפש אפילו שאין זה ממש מחוייב ממנו אבל פעמים שהוא קרוב לדבר אפשר שיש לצדד להתיר לו לתרום את כלייתו. ולענין מעשה אין לעשות כן אלא בהוראת גדול בתורה. ויש לציין עוד דברי רש"י בבכורות (לט, א) דמשמע דמחוסר אבר בפנים אין זה מום לפדות על ידו, ודקדק בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' שלא סק"ה) דמשמע דקצת מום הוה עי"ש. ולכאורה לפי דברי רש"י יוצא שעכ"פ לכתחילה אסור לכהן חסר כליה לעבוד דמקצת מום הוא, וא"כ לכאורה אסור לכהן לתרום את כלייתו. שוב ראיתי דלפי המבואר בקידושין (שם) וברש"י דכשיש מצוה אין חשש שיעשה בעל מום א"כ גם כאן י"ל דיש מצוה ומותר.

ודע שכל דברינו בזה הוא בעיקר דין תרומת כליה, אבל יש להעיר שבכל תרומת כליה צריך הוא ליכנס לבית חולים ולעבור בדיקות ואח"כ ניתוח, ובהרבה בתי חולים מצוי טומאת מת שאסור לכהן ליכנס לשם ולטמאות את עצמו, [ובמקו"א הארכתי בדינים אלו], ובשלמא אם יש בדבר פיקוח נפש ש"ד, אבל אם אין זה אלא להקל על יסוריו צ"ע אם מותר לכהן לטמאות את עצמו לצורך זה. ולכן צ"ע למעשה בזה, ולא יתרום כהן את כלייתו רק בהוראת גדול בתורה.

***

רשימת פוגיות בעניני קדשים לפי סדר מוסכת זבחים

◆ בסוגיות המסומנות בכוכב* ניתן לקבל מראי מקומות עד ההלכה

לאור דברי רבותינו שכל אחד ואחד יברך נושא מהלכות הקודש והמקדש, הנו להגיש את רשימת הנושאים עם"ס זבחים שמתוכם ניתן לבחור נושא ולבררו עד תומו. ביורוי הסוגיות שיישלחו למערכת יודפסו בעז"ה בקבצים הבאים שיצאו לאור.

1. זבחים ב.	שלא לשמה*	59. זבחים כד.:	קבלה בימין*
2. זבחים ב:	סתמא לשמה*	60. זבחים כד:	עבודה בימין*
3. זבחים ג.	לשם חולין	61. זבחים כה.	קבלת כל הדם*
4. זבחים ג:	הטאת לשם הטאת	62. זבחים כה.	הגבהת הסכין וקינוח*
5. זבחים ד.	לשם קודש ולשם בעלים*	63. זבחים כה:	נשפך הדם וקבלה באויר הכלי*
6. זבחים ד:	שלא לשמה בעבודות	64. זבחים כה: כו.	מום קודם קבלה*
7. זבחים ה.	כשר ואינו מרצה	65. זבחים כו.	מקום עמידת השוחט המקבל ובהמה*
8. זבחים ה:	קרבנות לאחר מיתה	66. זבחים כו: כז.	זריקה שלא במקומו*
9. זבחים ה: ו.	ירש קרבן	67. זבחים כו:.	אסיפת דם הזריקה*
10. זבחים ו:.	כפרת עשה בעולה	68. זבחים כו:	קידוש פסולים במזבח הפנימי
11. זבחים ו: ז.	לב בי"ד מתנה	69. זבחים כו: כח.	עור האליה*
12. זבחים ז.	שינוי קודש ושינוי בעלים*	70. זבחים כה: כט:.	מחשבת הויץ לזמנו והויץ למקומו*
13. זבחים ז:	פסח שלא לשמו	71. זבחים כט: ל.	עירוב מחשבות
14. זבחים ח.	הטאת שלא לשמה	72. זבחים ל:.	לשון ראשון ואחרון
15. זבחים ח: ט.	עקירת פסח לשאר קרבנות	73. זבחים ל: לא.	מחשבה בכזית וכזית
16. זבחים ט.	מותר הפסח	74. זבחים לא.	מחשבה בהצאי זיתים
17. זבחים ט:	הטאת לשם הטאת	75. זבחים לא:.	מחשבת פיגול על אכילה
18. זבחים י.	שהט על מנת לזרוק בפסול	76. זבחים לא: לב.	שהיטת קרבן בזר ובפסולים*
19. זבחים י:	אשם שלא לשמו	77. זבחים לב: לג.	ביאה במקצת כטומאה לעזרה
20. זבחים י: יא.	דם שנכנס לפנים	78. זבחים לג.	מקום הסמיכה וזמנה*
21. זבחים יא.	אחרים לשם הטאת	79. זבחים לג: לד.	נגיעה ואכילה בקדשים
22. זבחים יא:	לשם נמוך מהם	80. זבחים לד.	המעלה בהמה טמאה והיה למזבח
23. זבחים יא: יב.	פסח בי"ד שהרית	81. זבחים לד:	שפיכת שיריים בפסול, ובכמה כוסות*
24. זבחים יב.	מחוסר זמן	82. זבחים לד:	פסול שקיבל, וכשר שנתן לפסול*
25. זבחים יב:.	דיחוי בקרבן	83. זבחים לד: לה.	הילוך הכהנים בדם בערב פסח*
26. זבחים יב:	עולה שלא לשמה	84. זבחים לה:.	אכילה בדברים הטפלים*
27. זבחים יג.	פסח והטאת שלא לשמן ופיגול	85. זבחים לה:	קרבן בעל מום שעלה למזבח
28. זבחים יג:	טבילת אצבע מפגלת	86. זבחים לו.	מחשבת הינוח
29. זבחים יג: יד.	לקיחת הדם באצבע*	87. זבחים לו:	מחשבת פיגול
30. זבחים יד.	הולכה אפשר לבטלה*	88. זבחים לו: לו:.	מיעוט ושינוי במתנות*
31. זבחים יד:	הולכה בזר*	89. זבחים לו: לה:.	המתנות המעכבות בהטאת*
32. זבחים יד: טו.	הולכה שלא ברגל*	90. זבחים לה: לט.	המתנות שאין מעכבות*
33. זבחים טו.	הולכה והזאה בהטאת העוף*	91. זבחים לט: - מא:	הזאות המעכבות בהטאות פנימיות
34. זבחים טו:.	הולכה שניה, ולהויץ*	92. זבחים מא:	פיגול בהצוי מתיר
35. זבחים טו:.	הולכה בזר ולהויץ	93. זבחים מב:.	פיגול בהטאות הפנימיות
36. זבחים טו: טז.	פסול זר	94. זבחים מב: מג.	דברים שאין הייבים בפיגול
37. זבחים טז:.	פסול אונן	95. זבחים מג:.	הפקעת הפיגול במזבח
38. זבחים טז:	אונן בקרבן ציבור	96. זבחים מג: מו.	אכילה כטומאת הגוף
39. זבחים יז.	פסול טבול יום	97. זבחים מו:.	הקרבנות שהייבים בפיגול
40. זבחים יז:	מחוסר בגדים	98. זבחים מה:.	קדשי עכו"ם
41. זבחים יח.	שתוי יין	99. זבחים מה:	החיוב בנותר וטמא
42. זבחים יח:.	לבישת הבגדים	100. זבחים מו:	מעילה בדם
43. זבחים יח:	עשיית הבגדים	101. זבחים מו:	החיוב כטומאת עצים ולבונה
44. זבחים יט.	ייתור בגדים	102. זבחים מו:	לשם ששה דברים*
45. זבחים יט.	הציצה בבגדים	103. זבחים מו:	לשמה בהקטרה*
46. זבחים יט:	שלא רחויץ ידים ורגלים	104. זבחים מו:	בעלים מפגלים
47. זבחים יט:	קידוש ידים ורגלים	105. זבחים מו: נב:	הטאות הפנימיות*
48. זבחים כ:	לינה במי כיוור, ובקידוש	106. זבחים מו:	קבלה כאשם מצורע
49. זבחים כ:	יציאה בקידוש יו"ר	107. זבחים מו: - מט:	שהיטת ק"ק בצפון
50. זבחים כ: כא.	טומאה בקידוש יו"ר	108. זבחים מט: - נא:	דבר הלמד חוזר ומלמד בקדשים
51. זבחים כא:.	זמן פסול לינה במי כיוור	109. זבחים נא: נב.	מצות שפיכת שיריים*
52. זבחים כא: כב.	שיעור המים בקידוש יו"ר	110. זבחים נב:	שיריים מעכבים
53. זבחים כב.	הדחת הקרב והכרעיים*	111. זבחים נב: נג.	מתן דם הטאת*
54. זבחים כב:.	דיני המים להדחת קרב וכרעיים	112. זבחים נג:	מקום שפיכת שיריים*
55. זבחים כב:	פסול ערל	113. זבחים נג:	זריקת עולה אשם ושלמים*
56. זבחים כב: כג:.	פסול טמא	114. זבחים נד:	שיריים בעולה העוף*
57. זבחים כג: כד.	לעמוד ולשרת*	115. זבחים נד:	צורת המזבח*
58. זבחים כד.	הציצה לרצפה ולכלי*	116. זבחים נד: נה.	שלמי ציבור ותודה

172. זבחים פז.: קידוש פסולין בכלי שרת
 173. זבחים פז: פה. אויר מזבח
 174. זבחים פה. קידוש כלי שרת
 175. זבחים פה.: כלי שרת ובגדים שנפסלו
 176. זבחים פט. קדימת הקדש הטאת לעולה*
 177. זבחים פט. תמיד קודם למוסף
 178. זבחים פט.: קדימה בהקטרה*
 179. זבחים פט.: צ. קדימת קרבן המקודש מחבירו*
 180. זבחים צ.: קדימת הטאת לעולה וקדימת המין*
 181. זבחים צ: קדימה ושינוי באכילה*
 182. זבחים צ: צא. קדימת הבא ראשון, ותדיר ומקודש*
 183. זבחים צא.: המתנדב שמן
 184. זבחים צא: צב. המתנדב יין
 185. זבחים צב. צג.: הדם הטעון כיבוס*
 186. זבחים צב: קבלת הדם בעוף*
 187. זבחים צג: שיעור קבלת הדם
 188. זבחים צג: צד.: הדברים הטעונים כיבוס*
 189. זבחים צד.: כיבוס במקום קדוש*
 190. זבחים צד: מקום המריקה ושטיפה ושבירה*
 191. זבחים צה.: מעשה הכיבוס*
 192. זבחים צה: צו. מריקה ושטיפה*
 193. זבחים צו: הומר במריקה ושטיפה מהגעלה*
 194. זבחים צו. זמן ומעשה המריקה ושטיפה*
 195. זבחים צו: צח. בליעת טעם בקרבנות
 196. זבחים צו: סכין לשחיטה ומזרק לקבלה*
 197. זבחים צה: הציצה בכיבוס דם הטאת*
 198. זבחים צה: צט. הכהן הראוי לחלוק (א)*
 199. זבחים צט.: טומאת אונו
 200. זבחים צט: איסור אונו בקדשים*
 201. זבחים קא: קב. שריפת השעיר במילואים
 202. זבחים קב.: הכהן הראוי לחלוק (ב)*
 203. זבחים קב: חלוקה בכבוד*
 204. זבחים קג. העולות שעורם לכהנים*
 205. זבחים קג: עור ק"ק וקק"ל, והראויים לחלוק*
 206. זבחים קג: קד. עור קרבן שנפסל*
 207. זבחים קד.: שריפת פרים הנשרפים
 208. זבחים קד: קה.: טומאת פרים הנשרפים
 209. זבחים קה: קו. מקום השריפה
 210. זבחים קו: קז.: איסור שחיטה זריקה והקטרה בחוץ
 211. זבחים קז: מקום חיוב שחוטו חוץ
 212. זבחים קז: קח. צירוף כזית להקטרה בפנים*
 213. זבחים קה.: פרטי דיני שחיטה העלאה בחוץ
 214. זבחים קה: קט.: שיעור החיוב בהעלאת חוץ
 215. זבחים קט. חיוב חוץ בקרבנות פסולים
 216. זבחים קי. הקטרת קומץ ולבונה בחוץ
 217. זבחים קי: קיא. ניסוך המים והיין בחוץ
 218. זבחים קיא. שיריים בחוץ
 219. זבחים קיא: מליקת ושחיטת עוף בחוץ
 220. זבחים קיב. שתי הטאות לאהריות בחוץ
 221. זבחים קיב: קרבנות החייבים בחוץ
 222. זבחים קיג.: מקום שריפת פרה אדומה
 223. זבחים קיד.: קרבנות פסולים בחוץ
 224. זבחים קיג: שעיר המשתלח בחוץ
 225. זבחים קיד. מוצקה ונעבד בבהמת הקדש
 226. זבחים קיד: קטו. אשם ופסח שלא לשמו בחוץ
 227. זבחים קטו: קטז.: הקרבנות גוי בחוץ

117. זבחים נה.: שחיטה פתח אהל מועד*
 118. זבחים נה: נו. אכילה בלשכות*
 119. זבחים נו.: דם נפסל בשקיעת החמה
 120. זבחים נו: זמן האכילה*
 121. זבחים נו: נו. זריקת בכור מעשר ופסח*
 122. זבחים נו.: זמן אכילת בכור*
 123. זבחים נו: זמן אכילת פסח*
 124. זבחים נה. שחיטה בראש המזבח*
 125. זבחים נה.: נט. מקום המזבח*
 126. זבחים נט. מזבח שנפגם*
 127. זבחים נט: ס. מזבח שנעקר ומדות המזבח*
 128. זבחים ס: סא.: אכילה במזבח שנפגם*
 129. זבחים סא: מזבח שילה וביט שני
 130. זבחים סא: סב. דברים המעכבים בכהמ"ק מזבח וכלים*
 131. זבחים סב.: שיעור ומקום המערכה*
 132. זבחים סב: צורת הכבש*
 133. זבחים סב: זריקת האברים למערכה*
 134. זבחים סג. קמיצה ואכילה בהיכל*
 135. זבחים סג.: מקום עשיית הטאת העוף*
 136. זבחים סד.: מקום עשיית עולת העוף*
 137. זבחים סד: הקרבת הטאת העוף*
 138. זבחים סד: סה. מיצוי עולת העוף*
 139. זבחים סה. הקטרת הראש והגוף*
 140. זבחים סה.: השלכת מוראה ושיסוע*
 141. זבחים סה: סו. הבדלה בחטאת ועולה*
 142. זבחים סו.: שינוי בהקרבת העוף*
 143. זבחים סו: סז. עולת העוף שעשאה למטה*
 144. זבחים סו: סח. שינוי בהקרבת הקינים*
 145. זבחים סח: סט. טומאת בית הבליעה במליקה פסולה
 146. זבחים סט: ע. טומאה במליקת ושחיטת טריפה
 147. זבחים ע.: טומאת חלב ונבילה
 148. זבחים ע: - עב. זבחים שנתערבו בפסולים
 149. זבחים עב: עג. ביטול ברוב (בבעלי חיים)
 150. זבחים עג.: רוב וקבוע
 151. זבחים עד.: תלייה בפירש מהתערובת
 152. זבחים עד: טריפה שנתערבה
 153. זבחים עד: עה.: קדשים שנתערבו
 154. זבחים עה: עו. הבאת קדשים לבית הפסול*
 155. זבחים עו: עז. הבאת אשם מצורע בספק
 156. זבחים עז.: אברי הטאת ועולה שנתערבו
 157. זבחים עז: אברים שנתערבו באברי בע"מ
 158. זבחים עז: עה. דם שנתערב
 159. זבחים עה: עט. איסורים שנתערבו
 160. זבחים עט: נתערב בדם פסול
 161. זבחים עט: - פא. דם קרבנות שנתערב
 162. זבחים פא.: שיריים שנתערבו
 163. זבחים פב: - פג. דם הטאת שנכנס לפנים*
 164. זבחים פג: פד. הקרבנות שעלו לא ירדו
 165. זבחים פד.: הפסולים שעלו לא ירדו
 166. זבחים פה.: הפשט וניתוח בפסולין ובמזבח*
 167. זבחים פה: אימורי ק"ל שעלו
 168. זבחים פה: פו. הקטרה בעצמות*
 169. זבחים פו. דין העצמות שפירשו*
 170. זבחים פו.: ההזרת פוקעין*
 171. זבחים פו: פז. גררי עיכול בהצות, ולינה בעלונה"ש*

לתועלת הרבים הננו לציין את הספרים העוסקים בבירור הסוגיות אליבא דהלכתא:

דיני מחשבת שלא לשמה ופיגול [וחלוקת קדשים] - ספר עולת שמואל. הרה"ג רבי שמואל רוזנר שליט"א 054-8469820
 דיני קידוש פסולים - קונטרס תורת המזבח. הרה"ג רבי יוסף שלמה יעקבזון שליט"א 08-9409215
 דיני שחיטה והקטרה בחוץ - ספר תורת הקרבנות כרך א'. מכון תורת הקרבנות 052-76513813

כמו כן בארבעת קבצי תורת הקרבנות עמ"ס זבחים נתבררו נושאים רבים מהמסכת אליבא דהלכתא. כוללים הלומדים מסכת זבחים יכולים לקבל את הקבצים בטל' 052-7653813 שלווחה 5.

כהנים לעבודתם

ארגון מבחנים לכהנים בפריסה ארצית

הקרבנות.

ניתן לומר כי מפעל יחודי זה מבטא את ההרגשה על ההבדל המהותי בין הכהנים לשאר עם ישראל. אם כעת ההבדל מסתכם רק בכמה מצוות בודדות, כמו ברכת כהנים, טומאת כהנים, ואיסור גרושה וכו', הרי לאמיתו של דבר מעלת וקדושת הכהונה הינם מעלות יחודיות, המבדילות לגמרי את הכהן משאר עם ישראל.

במדרש פרשת ויצא נאמר על הפסוק "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו" - אלו כהנים גדולים שעולים ויורדים בכבש. קדושתם של הכהנים העומדים לשרת את ה' מגיעה עד לדרגה של מלאכי אלקים. לא בכדי אמרו חז"ל כי 'כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים', אכילה כזו שבכוחה לכפר על בעל הקרבן כפרה מושלמת, יכולים לפעול רק אלו אשר דרגתם כמלאכי אלקים, אלו אשר מופשטים מענייני הגשמיות וכל כוונתם באכילה הינה אך ורק לצורך גבוה. לפיכך אין לכהנים חלק בארץ אלא ה' הוא נחלתם, כיון ששרתי ה' הם ואין להם צורך בפעולות גשמיות להשגת טרף לביתם.

כאשר הכהנים ניגשים בהרגשת רוממות זו להכנס לעבודה, כאשר הם מכינים את עצמם בלימוד ההלכות מתוך ידיעה כי רק הם נבחרו למעלה רמה זו, הרי זה מחייב אותם לברר היטב את כל פרטי ההלכות, למען לא ייכשלו בהם במהלך עבודתם לפני ה'.

תקוותנו כי בקרוב נזכה לראות את שבט הכהנים משרתי ה', עומדים כמלאכי אלקים שבמרום ומקריבים את הקרבנות לריח ניחוח אשה לה'. ויתברך כל מי שיעזור ויסייע לארגון הנפלא, אשר זכות גדולה ועצומה נפלה בחלקו להכין ולרומם את הכהנים, לקראת העבודה בפועל בבית המקדש שיבנה בקרוב ממש במהרה בימינו אמן.

***

מספר הטל' להצטרפות או לסיוע למערכת המבחנים של ארגון כהנים לעבודתם:

052-7128266

ארגון 'כהנים לעבודתם' החוגג בתקופה זו שנתיים להיווסדו, נאות לפתוח בפנינו צוהר לפעילות העשירה המתקיימת על ידו, ללא לאות וללא הפסקה.

ברכתנו לראשי הארגון אשר נטלו על עצמם להביא את ציבור הכהנים לידיעה מושלמת של עבודת המקדש, ואשר זוכים עתה להוציא לאור את החוברת התשיעית העוסקת בענייני הטבת המנורה והדלקתה.

ראשי הארגון שמחים להציג בפנינו נתונים מרשימים במיוחד, על התועלת העצומה שמקבלים הנבחנים הקבועים על חוברות הלימוד - כפי שניכר במבחנים המלאים בתשובות בהירות וברורות, ועל הסיפוק העצום שיש למאות הכהנים בעקבות הלימוד שבו השקיעו במהלך השנתיים האחרונות.

בארגון כהנים לעבודתם חשים תחושה של שליחות, של רוממות, של אתגר נעלה, להכין ציבור כה נכבד של כהנים לתפקיד הנבחר, להיות מוכנים לעבודת המלך - מלכו של עולם.

אם עד לפני כמה שנים, לא היה נראה שהכהנים יכולים להגיע לידיעה מקיפה שכזו, באה המציאות ומוכיחה לנו כי זה אפשרי בהחלט. החוברות של כהנים לעבודתם המגיעות אחת לחודשיים לכל רחבי הארץ, מעידות כאלפי עדים על ההכנה האדירה של הכהנים להיות מוכנים לבית המקדש, על שעות רבות של עמל והשקעה בהבנת פרטי העבודה, כאשר הכל נלמד במטרה להיות ראויים כמה שיותר לעבוד בבית המקדש בבוא העת.

בחוברות הנפלאות היוצאות על ידי ארגון 'כהנים לעבודתם', מופיעות סוגיות הגמ' עם ליקוטי הלכות, עם מסקנות ההלכה מהספר "עבודת הקרבנות" של חתן החפץ חיים, ומלבד זאת מובא בסוף כל חוברת סיכום מקיף של כל פרטי הדינים בנושא הנלמד, מתוך שיטות הראשונים והאחרונים שעסקו בנושא.

עד עתה יצאו לאור בס"ד תשעה חוברות לפי סדר הספר "עבודת הקרבנות", וכך מתקדמים הכהנים הנבחנים צעד אחר צעד, עד להגעתם למטרה הנכספת - ידיעת כל הלכות עבודת

הודעה חשובה

ציבור הכהנים נבחני 'כהנים לעבודתם' נקראים בזאת לשלוח מפרי הגיגיהם בענייני קדשים להלכה, מאמרים קצרים, הערות לדינא, תגובות לגליון וכו'.

ניתן לשלוח: לת.ד. 3196 בני ברק / בפקס: 072-3377748 / בדוא"ל: korbanot@okmail.co.il

לקבלת הגליון בדוא"ל מדי חודש, יש לשלוח בקשה לכתובת הנ"ל.

לקבלת הגליון בדואר רגיל, יש להשאיר הודעה

בכו המידע של מכון תורת הקרבנות: 077-2261034 בשלוחה 5

לויים בדוכנם
בהלכות עבודת הלויים במקדש

ביסוד איסור זר לשורר, ואם במקום שאין לוי מותר לו לשורר

הרה"ג רבי שמואל הלוי לאבינשטיין שליט"א

שנינו בגמ' ערכין יא: אמר אביי נקיטינן משורר ששיער בשל חבירו במיתה שנאמר והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד וגו' והזר הקרב יומת מאי זר אילימא זר ממש הכתיב חדא זימנא וכו', ופירש"י זר ממש כגון ישראל, הא כתיב חדא זימנא בההיא פרשתא גופה וקאי נמי אעבודת לויים עכ"ל. והמבואר מדבריו דזר שעבד עבודת הלויים חייב מיתה, וכן איתא במדרש במדבר רבה סו"פ א יכול המצוה על הלויים אבל אם עשו ישראל רשות ת"ל והזר הקרב יומת, וכ"כ בתוס' שם סוד"ה אל תיקרי דזר שעבד עבודת לוי חייב מיתה בידי שמים, וכ"כ בליקוטי הלכות תמיד דף טו ובתוה"ק שם או"ד ובחזו"א או"ח סי' קכה סק"י.

וברמב"ם בסה"מ כתב והמצוה הכ"ג היא שנצטוו הלויים לבד לעבוד במקדש בעבודות ידועות כמו נעילת השערים ולומר השיר עם הקרבן, והוא אמרו יתעלה ויתברך שמו ועבד הלוי הוא וכו', והתבאר ג"כ בפרק שני מערכין שהשיר לא יאמר אותו זולת הלויים עכ"ל. והמבואר מדבריו דישאל ששר אינו חייב מיתה אלא שביטל מצות עשה [וכן מבואר ברמב"ם פי"ט מסנהדרין ה"ב שמנה שם כל חייבי מיתות בידי שמים ולא הזכיר זר שעבד עבודת לויים, אמנם בלא"ה קשה אמאי לא הזכיר שם משורר ששיער שחייב מיתה ביד"ש וצ"ע]. וכ"כ המנחת חינוך ריש מצוה שצד דעוברים בלאו הבא מכלל עשה דהתורה ציוותה ללויים ומשמע דישאל לא ישורר. ועכ"פ המורם מכל דנחלקו הראשונים אם זר ששורר חייב מיתה בידי שמים, או דהוא ביטול מ"ע ואינו חייב מיתה.

וראיתי במהרש"א קידושין סט: סוד"ה ומבני לוי שכתב לחדש דבמקום שאין לויים מותר להעמיד ישראלים לשורר. וצ"ע היאך התירו איסור חמור דזרות בעבודת הלויים במקום שאין לוי, ועוד קשה דהנה ברמב"ן וריטב"א בקידושין שם הקשו על פירש"י וכי תעלה על דעתך שבנו הבית והקריבו קרבנות בלא שיר בין בפה בין בכלי עכ"ל, ואם מותר להעמיד

ישראלים לשורר מה קשיא להו - הא י"ל בפשיטות דהקריבו קרבנות וישראלים אמרו השיר, והמבואר מדבריהם דס"ל דאף במקום שאין לוי אסור לזר לשורר על הקרבן.

ולחומר הקושיא - נראה להוכיח דשיטת המהרש"א דמותר לזר לשורר במקדש, ועיין במנ"ח מצוה שפ"ט סק"ג שכתב דלא מצינו אזהרה לישראל לעבוד במלאכת הלויים, וכ"כ הנצי"ב בהעמק דבר במדבר פי"ח פ"ז (ויעיין שם עוד פסוק כב), וכן יש לדקדק מדברי החינוך שם שכתב דאיסור זה דאיש איש על עבודתו נוהג בכהנים ולויים, ומשמע דבישראלים לא, וצ"ע.

***

מצוות שירה בכל יום מן התורה או מדרבנן

הרה"ג רבי ע. ש. שליט"א

כתב הרמב"ם פ"ג מכלי המקדש ה"ה, בימי המועדות כולם ובראשי חדשים היו הכהנים תוקעים בחצוצרות בשעת הקרבן והלויים אומרים שירה שנאמר וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות. וכ"כ הרמב"ם בסה"מ עשה נט לענין תקיעת חצוצרות דמן התורה הוא רק במועדים ולא בכל ימות השנה, וכ"כ הסמ"ג עשין קע, והרמב"ן בהשגות לסה"מ שורש א סוד"ה והפליאה.

וכתב הקרית ספר, דלדבריהם מצוות שירה דאורייתא אינה אלא במועדים וראשי חדשים, ובשאר ימים השיר הוא מדרבנן, אכן בליקוטי הלכות תמיד יד: זבח תודה ד"ה עולותיכם ובחזו"א ערכין סי' ל סק"ז כתבו דאף לשיטת הרמב"ם השיר בכל יום הוא מן התורה עיי"ש.

ולשיטת הקרי"ס דהשיר בשאר ימים הוא מדרבנן צ"ע, דבספרי בהעלותך פיסקא עז איתא וביום שמחתכם אלו שבתות ר' נתן אומר אלו תמידים, ובספרי זוטא פ"י איתא מועדיכם אלו התמידים [היינו שנאמר בהם במועד] כשאמר ומועדיכם ריבה כל תמיד ותמיד, וא"כ הרמב"ם שהביא השיר רק במועדים ור"ח הוא דלא כמאן.

***

תגובות לגליונות קודמים

ניתן לשלוח מאמרים ותגובות למדור זה גם בפקס 072-3377667

ועיי"ש בסידור יעב"ץ בסדר קרבן פסח שהביא עוד מדברי הנציב הרומאי בתיאור הקרבת קרבן פסח, ושם תיאר לבוש הכהנים 'שהם מלובשים לבוש אדום קצר עד השוק', ויל"ע בזה.

***

צורת עמידת הלויים על הדוכן

הרב ע. ש. שליט"א

בענין אופן עמידת המשוררים על הדוכן, כתבו בגליון ב' לט דלכא' היו עומדים ופניהם לצד המזבח דהשיר שייך לקרבן, אלא שהעירו דא"כ נמצאו הלויים העומדים ע"ג המעלות התחתונות במקום נמוך יותר מהעומדים ע"ג המעלה

האם יש בגדים מיוחדים ללויים

הרה"ג רבי איתמר שמש שליט"א - ברנפלד

ראיתי הנדפס בגליונות "תורת הקרבנות" בנוגע לבגדי הלויים, ויעיין עוד בסידור יעב"ץ בסדר עבודה ליוהכ"פ, שהביא עדות הנציב הרומאי שהובאה בספר שבט יהודה, אודות הפרשת כה"ג בערב יוהכ"פ, ושם נזכר שסגני הלויים היו לובשים 'בגדי משי תכלת' והכהנים 'משי לבן'.

וילש לדון במה שהזכיר 'סגני הלויים' (באם ניתן לדקדק בדבריו), וכן במש"כ שם ש'באותה שעה' לבשו בגדים אלו. ושמא בזמן העבודה לא היו הלויים עצמם לובשים בגדים אלו, אלא רק סגני הלויים באותה שעה לבשו כן.

ומחצה מתחת הדוכן [ועיי"ש דהוא לכתחילה כדי שלא יתערבו הקולות], וכן כתבו בקול הרמ"ז קידושין ריש פ"ד ובערכין פ"ב מ"ו, בחק נתן ערכין יג: ובליקוטי הלכות תמיד טו: תוה"ק אות ה.

ובהגהות וחידושים מרצ"ה ברלין ערכין יג: דקדק מדלא הזכיר הרמב"ם בהלכותיו דאין עולין לדוכן דס"ל דאף המשוררים בכלים עולין לדוכן, וכן דקדק הפר"ח בספרו מים חיים פ"ג ה"ז דס"ל דאף המשוררים בכלי השיר היו עומדים על הדוכן ממש"כ הרמב"ם פ"ג מכהמ"ק ה"ג ואחרים היו עומדים שם מנגנין בכלי שיר וכו' שאין עולה על הדוכן אלא מיוחס וכו', וכ"כ בספר בני שמואל (ר"מ עדאווי) ערכין סופ"ב ובתפארת ישראל בהערות על ציור ביהמ"ק הערה כה, בבאר הגולה פ"ה ס"י ופ"ז ס"ט, בשיעורי הגרמ"ד הלוי בערכין שם בשם אביו הגר"ז זללה"ה, ובדרך חכמה פ"ג מכהמ"ק ה"ד ביאור"ל סוד"ה ובמה.

ולשיטות שלא היו עומדים על הדוכן, צ"ל דלשון דוכן שבגמ' הוא לאו דווקא אלא שכן נקרא המקום שהמשוררים והמנגנים היו עומדים, וכ"כ הריטב"א סוכה נא. דלאו בדוכן ממש הוו קיימי, וכ"כ במאירי שם בשם י"מ, ובחק נתן ערכין שם. עוד י"ל שהיו עומדים על דוכן אחר נמוך הסמוך לארץ, ומאי דתנן ובארץ היו עומדין לאו דווקא אלא סמוך לארץ, וכ"כ בחקרי לב סו"ס ל"ה דהיו ב' דוכנים, האחד - דוכן דשיר בפה דאין בודקין למעלה הימנו כדתנן בקידושין עו. וכדפירש"י ולא מן הדוכן ולמעלה אם הועד עליו שעמד אצל הלויים בדוכן לשורר שיר, והדוכן השני - דוכן דכלי השיר ובהא פליגי בסוכה נא. אי מעלין מדוכן ליוחסין.

ובשלטי הגבורים (מגן א עמ' תכו) כתב וז"ל לכן דעו כי בכל ימי השבוע עומדים על הדוכן באופן הזה, היינו שנים עשר לויים בשורה שוה זה אצל זה, אחוריהם למזרח ופניהם למערב וכו', ועתה לפני שורת הלויים העומדים על הדוכן היו עומדין ג"כ בשורה שוה, אחוריהם למשוררים ופניהם למערב שנים עשר מנגנים וכו' ואולם לפני המנגנים בכלים יהיו בשורה ג"כ שוה אחוריהם למנגנים ופניהם למערב התוקעים בחצוצרות והמכה בצלצל וכו' עכ"ל, והנה לפי דבריו יעלה דהמנגנים בכלים עומדים בתוך עזרת כהנים בין המשוררים בפה למזבח [ובבאר הגולה ח"ב פ"ב סל"ד כתב וכיצד היו עומדים על הדוכן לשיר י"ב לויים היו עומדים בשורה שוה זה אצל זה אחוריהם למזרח ופניהם למערב וכו', ואחורי שורת השנים עשר לויים היו עומדים י"ב מנגנים ופניהם לאחורי המשוררים ואחוריהם למזרח וכו' אחרי המנגנים היתה שורה אחת תוקעים בחצוצרות ומכים בצלצל וכו'].

ועכ"פ נמצינו למדים מדברי השלה"ג דהמנגנים בכלים היו עומדים בתוך עזרת כהנים בין המשוררים בפה למזבח, אכן ברדב"ז שם כתב דמקום עמידת המנגנים בכלי השיר הוא בקרקע עזרת ישראל, וכ"כ בשפ"א סוכה נא. דאסור למנגנים בכלי השיר ליכנס לעזרת כהנים והיו עומדים בעזרת ישראל.

***

העליונה, ופניהם בתוך רגלי העליונים, וישר חיליה של הרב השואל, אשר בזכותו רווחא שמעתתא.

והנה פשיטא ליה להרב השואל דהמשוררים היו עומדים ע"ג הג' המעלות, ולא מצאתי שנתבאר דבר זה להדיא, ויתכן מאוד שהיו עומדים בשעת השיר רק על המעלה העליונה לבד, וא"כ נמצאו כולם עומדים בשורה אחת בשוה, וכן מצאתי שכתב בשלטי הגבורים במגן א (מהדו' מכוני-ים עמ' תכו) שהיו עומדים בשורה שוה, ויתכן עוד שהיו עומדים כולם ע"ג המדרגה העליונה [בתחילת עזרת כהנים] זה אחורי זה, כולם באותו הגובה.

ועי' בחנוכת הבית (ר"מ אשכנזי) אות סא שכתב דאותם הג' מעלות לא היו מן הדוכן, אלא הדוכן היה כמין איצטבא שהיתה מונחת ע"ג אותם ג' מעלות, וסמך דבריו על דברי רש"י (ערכין יא: ויג:): והרע"ב שכתבו דדוכן הוא כמין איצטבא, ולדבריו ודאי צריך לפרש שהיו עומדים כולם ע"ג הדוכן באותו הגובה זה בצד זה או זה אחורי זה. וכן נראה מדברי החזו"א או"ח סי' קכו סקט"ו שלא היו עומדים על המעלות אלא על הבימה שלמעלה, [ויעויין שם שצייר תבנית המעלה שבין עזרת ישראל לעזרת כהנים שהיא לשכה כנוסה עם ג' מחיצות שהדוכן היה בנוי בתוכה, ומתוך אותה הלשכה היו ג"כ מעלות לעלות לעזרת כהנים].

עוד יש לתרץ, כשיטת הסוברים שהדוכן אינו המעלות שהיו עולים מעזרת ישראל לעזרת כהנים אלא מעלות אחרות, ומצינו בזה ב' שיטות: א'. עי' מאירי מדות פ"ב מ"ג ומ"ו שפירש המשנה "מעלה היתה וגבוהה אמה והדוכן נתון עליה ובה שלש מעלות של חצי חצי אמה" שמלבד הדוכן שעמד על אותה המעלה והיו בו ג' מעלות, היה שם ג"כ ג' מעלות לעלות לעזרת כהנים - דהיינו שהיו ג' מעלות לדוכן מלבד הג' מעלות שהיו עולים בהם מעזרת ישראל לעזרת כהנים, וכ"פ בתפארת ישראל מדות שם אות סג ובוועז אות ג (אמנם בהערות על הציורים אות כה בסוף המשניות כתב דהדוכן הוא אותן הג' מעלות שעולות לעזרת כהנים, ויעויין עוד תוס' רי"ד יומא טז. ד"ה אי אמרת. ב'. ברש"ש מדות שם מ"ו פירש דהג' מעלות של הדוכן היו למעלה בקרקע עזרת כהנים. ולשיטות אלו י"ל בפשיטות דאותן הג' מעלות היו ממזרח למערב, וא"כ אף שעמדו ע"ג המעלות עצמם ופניהם למזבח, לא היו העומדים למעלה מסתירים את פני העומדים למטה, לפי שהיו עומדים בשיפוע יורד כלפי המזבח.

אמנם אחר כל זאת, יל"ע היכן היה מקומם של המנגנים בכלים, ופשטות הגמ' סוכה נא. וערכין יא. "מעלין מדוכן ליוחסין" שנאמר על המנגנים בכלים משמע דאף הם היו עומדים על הדוכן, וברמב"ם בפיה"מ ערכין פ"ב מ"ו פירש המשנה שם דהמנגנין בכלים אינם עולים לדוכן [וע"ע פירש"י ורבינו גרשום ערכין יג: והראב"ד פ"ה מכהמ"ק הט"ו ותוס' חולין כד: שפירשו המשנה באופ"א], וכן משמע בשלטי הגבורים (מגן א' עמ' תכו ד"ה מי שזכה וכו' אמנם הלויים בדוכן וכו'), וכן כתב הרדב"ז פ"ה מכהמ"ק הט"ו דהיו עומדים בעזרת ישראל ב' אמות